

IZ SOCIOLINGVISTIČKE PROBLEMATIKE GORANSKIH KAJKAVSKIH GOVORA

JOSIP LISAC
Filozofski fakultet u Zadru

UDK: 801:316:808.61/62-087
Izvorni znanstveni rad

Primljeno: 1986-02-26

Uvažavajući promjene u jezičnoj uporabi nastale pod utjecajem suvremenih društvenih uvjeta, u prilogu se sociolingvistički analiziraju dva mjesna govora kajkavskog narječja hrvatskosrpskog jezika, delnički i turnarski, uz opći pogled na situaciju u goranskim kajkavskim govorima.

Zaključeno je da domaći svijet među sobom relativno rijetko govori standardnim jezikom ili kojim drugim neorganskim idiomom; utjecaj standarda i ostalih neorganskih idioma najmanji je na čabarskom području. Među učenicima u Gorskom kotaru jezičnu starinu najslabije čuvaju Delničani, što i jest u skladu s uopćavanjem da su urbani stanovnici više skloni promjeni nego ruralni; kod mlađeg svijeta posve dominira utjecaj razgovornog jezika zagrebačkog tipa. Stanovnici Turni do najnovijeg vremena u domaćem krugu govorili su isključivo dijalektom.

Kad govore standardnom novoštokavštinom, kod Gorana je pod utjecajem dijalekta zamjetljivo nerazlikovanje mekih jedinica u jezičnom sistemu. Novoprimitljivi leksemi u dijalekatskom govoru, izuzev područje prozodije, ne adaptiraju se znatnije lokalnim govorima. Došljaci u Gorski kotar do određene mjere svoj jezik prilagodeju sredini, ali im ne uspijeva da dobro nauče dijalekt.

S obzirom na to što sociolingvistika nema duge povijesti¹ te s obzirom na činjenicu da se sociolingvistička pitanja npr. u SAD i u Jugoslaviji ne mogu poistovjećivati, posve je razumljiva sasvim nedostatna obrađenost niza pitanja te vrste u okvirima hrvatskosrpske dijalektologije, posebno povedemo li još i računa o tom da strana istraživanja nerijetko sporo dopiru do dijela naših učenjaka. Te spoznaje i predstavljaju pobudu za objelodanjivanje ovoga teksta, u kojem se sa sociolingvističkog aspekta uglavnom bavimo govorom dvaju kajkavskih mjesta u Gorskom kotaru, Delnica i

¹ Usp. npr. Milka Ivić, 1978, str. 262—272; M. Radovanović, 1979, str. 95—123; D. Škiljan, 1978, str. 37—46; Isti, 1980, str. 18, 64—65; Srđan Janković, »Uz prevod Fishmanove Sociologije jezika«, u: Joshua A. Fishman, *Sociologija jezika*, Svjetlost, Sarajevo 1978, str. 5—20.

Gornjih Turni². Razumije se, naši su učenjaci tijekom razvoja hrvatskosrpske dijalektologije osnovnu pozornost usmjeravali na stare, relativno autohtone osobine određenih govora; takav je pristup, uostalom, bio posve opravdan. Manje su uočavane promjene što se u tijeku vremena događaju ili druge pojave nejedinstvenosti mjesnih govora.

Dajemo li sociolingvističku analizu delničkoga i turnanskog oblika opstojnosti hrvatskosrpskog jezika, u lakšoj smo situaciji kada govorimo o turnanskom govoru, ponajprije zato jer se radi o idiomu s manjim brojem govornika. K tomu, iako između Turni i okolnih naselja (Donji Turni, Marija Trošt, Raskrižje Tihovo, Gornje Tihovo, Donje Tihovo) govorne razlike jedva postoje, ipak se praktički može operirati pojmom turnanski govor odnosno turnanski jezični sustav; takvo je rješenje jednostavnije i točnije nego da se govori o jednom govoru s više varijanti. Prema tomu, tih bi nekoliko naselja predstavljalo stanovitu relativnu cjelinu u okviru govora goranskog dijalekta.

U literaturi se ističe kako je delnički govor ograničen samo na Delnice (R. Strohal, 1903, str. 116; Vida Barac-Grum — B. Finka, 1967, str. 431; Marija Pavešić, 1981, str. 95), ali u vezi s time moramo istaći da se nekad delnički govorilo i u obližnjem Dedinu; danas u tom naselju uglavnom više ne živi domaće stanovništvo nego doseljenici³. Sasvim je blizak delničkom govoru govor Zalesine, osobito dijela mjesta što je bliže Delnicama; u drugom dijelu govor je bliži kupjačkom.⁴ Mnogo crta povezuje delnički govor s crnoluškim, ali nema sumnje o tom da je crnoluški poseban govor.

² Osnovna je literatura o delničkom govoru ova: R. Strohal, 1903; Vida Barac-Grum — B. Finka, 1967; B. Finka, 1974; Marija Pavešić, 1981. O jezičnom sistemu Gornjih Turni (u daljnjem tekstu: Turni) dosad uglavnom uopće nije pisano. Zato napominjem da su u tom mjestu (što se nalazi u neposrednoj blizini Delnica u smjeru prema Brodu na Kupi) fonološki relevantna dva prozodijska obilježja, mjesto akcenta i kvantiteta; tradicionalnije rečeno, taj govor ima dva naglaska, dugosilazni i kratkosilazni, a nenaglašene dužine su izgubljene. Refleks praslavenskog *jata* pod dugim je akcentom veoma zatvoreno *e*, kao što je i refleks staroga silaznog *o* izrazito zatvoreno *o*. Neznatno su manje zatvoreni npr. refleksi *e* i *ę* odnosno *o* (osim staroga silaznog) i *ø*. Sekundarno naglašeni refleksi praslavenskih *e*, *ę* i *o* vrlo su otvoreni, više *e* nego *o*. Sporadično se *šva* javlja u kratkim naglašenim slogovima, a veoma je obično u nenaglašenim slogovima. Ovdje zbog osnovne orijentacije napominjem tek toliko, s time da ću o problematici turnanskog (i delničkog) govora još pisati.

³ I u susjednim Lučicama, centru drvne industrije, žive uglavnom doseljenici.

⁴ Usp. R. Strohal, 1935, str. 45, 46: »Idući iz Delnica Lujzinskom cestom pravcem sjevero-istočnim prema Karlovcu, dolazimo u selo Zalesinu, koje je selo udaljeno od Delnica nešto preko 7 kilometara. Ovo je selo prava naseobina Delničana. [...] Zalesićani govore narječjem sličnim delničkom.«

Literatura kazuje kako se u Delnicama starije jezične osobine čuvaju u predjelu prema Brodu na Kupi (Vida Barac-Grum — B. Finka, 1967, str. 431; Marija Pavešić, 1981, str. 96); može se reći da je to uglavnom istina, iako se danas više radi o individualnom odnosu prema jeziku nego o činjenici mjesta stanovanja. Izneseno je (Marija Pavešić, 1981, str. 96) kako delnički govori još »svega oko 20—30 posto stanovnika Delnica«; teško je reći je li ta procjena točna. Naime, jedno je pitanje koliko ljudi tim idiomom zna govoriti, a drugo koliko ljudi njime doista govori, u kojim prilikama i sl.⁵ Čuti nekoga da govori »tvrdo delnički« svakako je rijetkost, kako kaže i Marija Pavešić (1981, str. 96), ali je također istina da će domaći svijet među sobom relativno rijetko govoriti standardnim jezikom ili kojim drugim neorganskim idiomom⁶. No dio stanovnika nesumnjivo je napustio mjesni govor trudeći se da govori standardnim jezikom ili jednim tipom razgovornog jezika⁷. Među učenicima — Goranima, kako su pokazala moja ispitivanja u delničkim školama, jezičnu starinu Delničani čuvaju relativno najslabije; ipak sam i u mladom školskom naraštaju pronašao jednog upravo izvrsnog govornika delničkog govora starijeg tipa⁸. Razumije se da su danas česti brakovi ljudi različitih

⁵ Dakle, manje-više čisti dijalektalni govornici postoje u svim slojevima domaćeg stanovništva; mjesnim govorom oni će govoriti među sobom, čak i na sastancima, i to o raznim temama, uključujući i političke. Dakako, prilikom službenog izlaganja govorit će standardnim jezikom, ali već konzultacije ili časkanja s Delničaninom koji se nalazi u neposrednoj blizini spontanije će se odvijati »na dijalektu« nego književnim jezikom. To sam, radeći kao novinar, mnogo puta uočio. — Napominjem još da će danas prilikom susreta poneki Delničanin govoriti i stanovitim tipom mjesnog govora, koji je dosta udaljen od autohtonosti. Npr. umjesto karakterističnog *y* izgovarat će *i* (recimo *kāko si kaj* umjesto *kāku sy kaj*); naprosto u takvoj prilici često nije prikladno govoriti ni standardnim jezikom ni autohtonim mjesnim jezičnim sistemom, koji već može biti pomalo zaboravljen.

⁶ Terminologiju upotrebljavam prema D. Brozoviću, 1960; Isti, 1970, str. 9—62; Isti, 1973. Usp. i Ž. Muljačić, 1972, str. 31—33.

⁷ Delnice su na prelaznom području između Kvarnera i sjeverozapadne Hrvatske, zemljopisno su bliže Rijeci nego Zagrebu, ali kako se radi o kajkavskom mjestu a prestiž je nacionalnog središta veći — snažniji je i utjecaj razgovornog jezika sjeverozapadne Hrvatske (usp. D. Brozović, 1973, str. 63). No posuđene riječi u delničkom govoru pokazuju da je na raznim područjima života dominirao utjecaj sa kajkavskog i slovenskog terena (brojni germanizmi), ali je npr. na području odijevanja, sva je prilika, utjecaj Rijeke ipak bio očit. — Kad se radi o razgovornom jeziku mlađeg svijeta, može se reći da posve dominira utjecaj Zagreba; to se lijepo vidi i iz govora mr Franje Smiljanića, asistenta Filozofskog fakulteta u Zadru, koji je odrastao u Delnicama, ali je i u Zadru zadržao razgovorni jezik zagrebačkoga tipa (D. Brozović, 1973; A. Šojat, 1979), uz minimalne utjecaje dalmatinskoga razgovornog jezika. Utjecaj Rijeke općenito je prilično jak na fužinskom području, a manje je izražen u ostalim mjestima bližima Rijeci.

⁸ Istina je da u Gorskom kotaru nema velikih razlika u pogledu urbano-sti odnosno ruralnosti, ali je registrirano stanje ipak u skladu s Fishmanovom generalizacijom kako su urbani stanovnici više skloni promjeni nego ruralni

dijalekatskih osnovica, pa onda u tim porodicama dijalekatska autohtonost svakako izumire. Povratnici s američkoga kontinenta, kako kaže Marija Pavešić (1981, str. 96), »izazivaju čudenje« i kod domaćeg svijeta, jer čuvaju i takve delničke osobine što su u tom mjestu već napuštene⁹. Navodi se (Marija Pavešić, 1981, str. 96) kako je delnički govor zapravo bio jezik određenih društvenih slojeva: »seljaka, poljoprivrednika, radnika, obrtnika i dijela intelektualaca«. Znači, ne želi se reći kako je između tih slojeva postojala razlika u smislu koji zanima mnogog engleskog ili američkog dijalektologa (v. P. Ivić, 1971, str. 98—99; J. A. Fishman, 1978, osobito str. 88—92; takav rad pomalo počinje zaokupljati i naše učenjake; usp. Dunja Jutronić-Tihomirović, 1985), nego se utvrđuje kako se dio stanovništva počinjao jezikom odvajati od ostalih što su i dalje govorili dijalektom; prije drugoga svjetskog rata takvi su ljudi bili rijetki. No doba u kojem je nerijetko bio ismijavan onaj što je »špilao gospona« govoreći »gospodski« ubrzo je zamijenilo vrijeme »pritiska« na one što govore »tvrdo delnički«, a s tim je u vezi i značajka da dio Delničana relativno dobro govori i standardnim jezikom i dijalektom, dok je drugi dio postao nesigurnim govoreći mjesnim govorom i ujedno nije uspio niti približno korektno naučiti hrvatski književni jezik. Prema uvjerljivu svjedočenju o stanju u prvim desetljećima našeg stoljeća, Delničani i Gorani iz kojeg drugog mjesta govorili su prilikom susreta »po svoje« i nitko se nikom nije rugao zbog govora, ali je kod kuće, u porodici, bilo smijeha na račun tuđega govora, jer je svatko, razumljivo, svoj govor držao boljim. I ne ulazeći u problem pojedinih generacija, možemo ustvrditi da je stanje danas često u takvim situacijama drugačije: razne organske idiome zamjenjuju neorganski.¹⁰

(J. A. Fishman, 1978, str. 158 i d.). Kako djeca masovno počinju govoriti (uglavnom samo) standardnim jezikom, jasno je da će dobrih dijalektalnih govornika u Delnicama relativno ubrzo nestati.

⁹ I ja imam iz Turni iskustvo otprije dvadesetak godina kad sam se našao u prilici da slušam povratnika iz inozemstva; nerijetko sam čuo poneku riječ što se više nije govorila u selu. Koliko danas mogu rekonstruirati sjećanja, fonemski sustav nije se u međuvremenu izmijenio, ali su realizacije ponekih fonema imale nesumnjivi dah arhaičnosti.

¹⁰ Ipak se »interdijalekt« (usp. D. Brozović, 1973, str. 34—35) u Gorskom kotaru rijetko javlja; običnije je da ljudi govore vlastitim mjesnim govorima ili standardnom novoštokavštinom (koliko im ovo drugo uspijeva). Zapazio sam i sasvim izuzetnu pojavu da se govornik jednoga mjesnog govora u ponekoj prilici služi mjesnim govorom svoga sugovornika a ne vlastitim, koliko mu to polazi za rukom. To bi se (približno) moglo objasniti ovako: »Međutim, može se desiti da unutar zajednice A — govornika bude nekih koji su naučili i B — izraz. Oni mogu koristiti A među sobom radi prisnosti i unutargrupne solidarnosti, ali oni isto tako mogu upotrebljavati B među sobom u profesionalnim kontaktima i iz poštovanja« (J. A. Fishman, 1978, str. 36).

U cjelokupnom jezičnom ponašanju svakako je pitanje prestiža bitno (usp. S. Južnič, 1983, str. 197); ali uz gubljenje lokalnog pod pritiskom zahtjeva komunikacije među ljudima, postoji i suprotna tendencija: »U svakoj ljudskoj masi neprestano deluju dve snage, istovremeno i u suprotnim pravcima: s jedne strane partikularistički duh, 'lokalizam'; s druge strane, snage 'intercourse'-a, koji stvara veze između ljudi.

Partikularistički duh čini da uža lingvistička zajednica ostaje verna tradicijama koje su se u njenom krilu razvile. To su one navike koje svaka individua stiče u svom detinjstvu; otud njihova snaga i postojanost. Kad bi samo one delovale, stvorile bi partikularnosti do u beskonačnost.« (F. de Sosir, 1977, str. 298)

U pogledu prodora standardnog jezika i ostalih neorganskih idioma među dijalektalne govornike u Gorana postoje stanovite razlike; osobito se izdvaja čabarsko područje gdje je utjecaj standarda ili pak razgovornog jezika relativno najmanji.

Tragovi dijalekta svakako su živi i kad se govori standardnim jezikom: goranski kajkavci obično ni u standardnoj novoštokavštini ne razlikuju *č* i *ć* odnosno *dž* i *dj*; znači, najveći otpor pred naletom standardnog jezika pruža, Ivićevim riječima kazano (1971, str. 96), nerazlikovanje nekih jedinica u jezičnom sistemu. Također se i u književnom jeziku obično govore samo silazni akcenti, izostavljaju se nenaglašene dužine, a Delničani umjesto *lj* i *nj* znaju ponekad reći *il* odnosno *in*¹¹. Iz govora jednog Delničanina na narodnom zboru izdvajam sljedeće primjere: *Jugoslavije* G. sg., *zarvāilujemo*, *Orškovića*, *podžaiinu* D. sg., *čētardsetpētē*, i tako *dāilē*, *pēt* itd.¹²

Načelno gledano, novoprimitljeni leksemi ne adaptiraju se znatnije lokalnim govovima (izvan prozodije); osobito to vrijedi za turnanski govor. Kao primjer neadaptiranja navodim da će se i u Turnima i u Delnicama reći *sječān se* sa standardnojezičnim refleksom *jata*¹³. Po svemu sudeći, stara riječ u tom značenju bila je *pāzyn* (Delnice), *pāzyn* (Turni). Kako je upravo navedeno, uglavnom redovno čut će se *č*, *ž* (odnosno *dž*) — Turni i Delnice, a nerijetko i *il* i *in* (Delnice). Leksemi i fraze što pripadaju sferi političkoga i

¹¹ U Delnicama dolaze primjeri kao *pāili* »polje«, *pāin* »panj« (a je zatvoreno a).

¹² Posebno je zanimljivo da autohtoni govornici delničkog govora, hoćeći izgovoriti brojevne riječi *pet*, *šest* standardnim jezikom, često izgovaraju *pēt*, *šēst*, iako se dijalekatski kaže *pēt*, *šēst*. I u R. Strohala (1903, str. 172) čitamo pogrešne podatke *pēt* i *šēst*. — Grafemom *ē* obilježavamo otvoreno e, *i* je neslogovno i, a tzv. *šwa*, *o* zatvoreno o, a *y* je glas poluvisok i pismaknut od prednjih prema srednjima, vrlo blizak zatvorenom e. X predstavlja, da tako kažem, h grlenoga izgovora.

¹³ Ipak napominjem da u knjižnici Josipa Kezelea *Drāga domāča rejč* (Delnice 1984) čitamo npr. *seteu* »sjetio«; riječ je o proznom djelu pisanom vrlo arhaičnim delničkim govorom.

uopće javnog života prilagođuju se najrjeđe i najmanje. Tako će npr. i u Delnicama obično biti *Jugoslāvija* || *Jugoslāvija*, bez promjene *l* u *u* i bez prijelaza *á* u *á*.¹⁴

Stanovnici Turni su do najnovijeg vremena u domaćem krugu redovito govorili samo dijalektom; do drugačijeg ponašanja dolazilo je posve iznimno u rijetkih pojedinaca. Gdje god se nalazili, domaći ljudi međusobno razgovaraju samo dijalektom¹⁵. S roditeljima, braćom, rodbinom ili slično u većini slučajeva naprosto se ne može govoriti drugačije, jer bi se pritom osjećala velika neugoda. Čak npr. kad bi mnogi razlozi tjerali na uporabu standardnog jezika, ipak se govori *po domaće*.

Naročito ipak valja naglasiti promjene što se javljaju u govoru; tako će npr. danas i starija žena govoriti riječi kao *sinpātican*¹⁶ ili *pärtner*, što je još prije dvadeset godina bilo nezamislivo.

Došljaci u Gorski kotar do određene mjere svoj jezik prilagođuju sredini, ali im ne uspijeva da dobro nauče dijalekt; i nakon više desetljeća jasno se uočava njihova dijalekatska podloga, čak i u slučaju kad bi naglašeno voljeli govoriti kao ostali žitelji određenog mjesta.

Nesumnjivo je da Gorski kotar ima vrlo zanimljivu i složenu jezičnu prošlost, posebno što se tiče predmigracijskog razdoblja razvoja hrvatskosrpskog jezika; no vrijedne su studija i promjene što nastaju pod utjecajem suvremenih društvenih uvjeta o kojima smo u ovom prilogu dali nešto najosnovnijih naznaka.

¹⁴ Ispred neprednjih vokala u delničkom govoru *l* prelazi u *u* (neslogovno *u*), a dugo *a* u *á*.

¹⁵ Opisujući između ostaloga kućarce, V. Jurković (1984, str. 107), književnik rodom iz Brod Moravica, piše ovako:

«Ako je koji od njih govorio stranjski, po gospođki (književno), grunčasi su šaputali među sobom:

Lej ga kako se pogospodo, kô da ne znamo kô se zlêgo... (Gledaj ga kako se pogospodio, kao da ne znamo gdje se izlegao, rodio...). — Dakle, ljudi su se do najnovijeg vremena posve distancirali od onih što su pokušavali govoriti standardnim jezikom ili su njime govorili, ukoliko to nisu bili došljaci (većeg ugleda) i pokoji pojedinac osobita statusa. Svakako, kod liječnika, u školi i na sličnim mjestima uvijek se je težilo književnojezičnom izražavanju, ali samo pri službenom komuniciranju i pri kontaktima s onima što su držani nadređenima.

¹⁶ Ispred *p m* u oba govora daje *n*, npr. *krônpyr* — Turni, *krûnpyr* — Delnice.

Popis citirane literature

- Vida Barac-Grum — Božidar Finka, 1967: »O govoru Delnica i Broda na Kupi«, *Ljetopis JAZU*, knj. 72, 1967, str. 431—436.
- Dalibor Brozović, 1960: »O strukturalnim i genetskim kriterijima u klasifikaciji hrvatskosrpskih dijalekata«, *Zbornik za filologiju i lingvistiku*, III/1960, str. 68—88.
- 1970: *Standardni jezik*, MH, Zagreb 1970.
- 1973: »O tipologiji supstandardnih i interdijalekatskih idioma u slavenskom jezičnom svijetu«, u: *Govornite fonmi i slovenskite literaturni jezici*, MANU, Skoplje 1973, str. 31—68.
- Božidar Finka, 1974: »Gorskokotarska kajkavština u našem dijalekatskom mozaiku«, *Kajkavski zbornik. Dani kajkavske riječi*, Zlatar 1974, str. 29—43.
- Joshua A. Fishman, 1978: *Sociologija jezika*, Svjetlost, Sarajevo 1978.
- Milka Ivić, 1978: *Pravci u lingvistici*, Državna založba Slovenije, Ljubljana 1978.
- Pavle Ivić, 1971: *Srpski narod i njegov jezik*, Srpska književna zadruga, Beograd 1971.
- Viktor Jurković, 1984: *Na zemlji goranskoj*, SIZ za kulturu Delnice — Fond knjige »Gorski kotar«, Delnice 1984.
- Dunja Jutronić-Tihomirović, 1985: »Aspekti socijalne ili urbane dijalektologije«, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, sv. 24(14), 1985, str. 29—38.
- Stane Južnič, 1983: *Lingvistična antropologija*, Fakulteta za sociologiju, politične vede in novinarstvo Univerze Edvarda Kardelja v Ljubljani — Dopisna delavska univerza Univerzum, Ljubljana 1983.
- Žarko Muljačić, 1972: »Genetski, tipološki i standardološki kriteriji u klasifikaciji romanskih jezika«, *Radovi Filozofskog fakulteta u Zadru*, sv. 9, 1972, str. 31—47.
- Marija Pavešić, 1981: »Delnički govor«, *Delnice 1481—1981*, Delnice 1981, str. 95—99.
- Milorad Radovanović, 1979: *Sociolingvistika*, BIGZ, Beograd 1979.
- Ferdinand de Sosir, 1977: *Opšta lingvistika*, Nolit, Beograd 1977.
- Rudolf Strohal, 1903: »Osobine današnjeg delničkog narječja«, *Rad JAZU*, knj. 152, 1903, str. 115—208.
- 1935: *Uz Lujzinsku cestu*, Zagreb 1935.
- Dubravko Škiljan, 1978: *Govor realnosti i realnost jezika*, Školska knjiga, Zagreb 1978.
- 1980: *Pogled u lingvistiku*, Školska knjiga, Zagreb 1980.
- Antun Šojat, 1979: »O zagrebačkom kajkavskom govoru«, *Rasprave Zavoda za jezik*, knj. 4—5, 1979, str. 125—134.

Josip Lisac: FROM THE SOCIO-LINGUISTIC PROBLEMATICS OF THE
GORAN-KAIKAVIAN SPEECHES

S u m m a r y

Taking into consideration the changes that occurred under the influence of the present historical conditions, there have been analysed socio-linguistically two local speeches of the Kaikavian dialect in the Croato-Serbian language, that is the Delnice dialect and the Turni dialect, and all this within the scope of the general view on the situation in the Goran-Kaikavian speeches.

The conclusion has been reached that local people use relatively seldom the standard language or any other inorganic idiom; the influence of the standard and other inorganic idioms has been felt the least in the Cabarian region. Among the pupils in the Gorski kotar (Gorski District) the Delnice inhabitants are the weakest protectors of the linguistic antiquity, which is in accordance with the generalization that urban dwellers are the ones who are more prone to changes than the rural ones. The younger generation is quite under the influence of the speech variety of the language typical for the Zagreb area. The Turni-inhabitants have until recently used the dialect exclusively among themselves.

When speaking, using the standard, new Štokavian speech one can notice that the Gorans, under the influence of the dialect, very conspicuously lack the distinction of some linguistic features. The newly acquired lexems in the dialectal speech other than in the prose-domain do not considerably adapt to local speeches. The newcomers to the Gorski kotar show the tendency to adopt considerably their language to the new midst, but this is only up to a certain point, they however never manage to learn the dialect properly.